บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ประชาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองและเป็นการปกครองที่เน้นสิทธิอำนาจของประชาชนฝ่ายที่อยู่ใต้การปกครองและถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน อุดมการณ์ทางการเมืองและการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยจึงถือเป็นการปกครองโดยประชาชน คือ เป็นการปกครองที่อยู่ภายใต้ความยินยอมของประชาชน เป็นการปกครองเพื่อประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ถือเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่ เป็นการปกครองของประชาชน คือ เป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ประชาชนมอบหมายให้ใช้อำนาจแทนซึ่งประชาชนสามารถกำกับ ควบคุม ตรวจสอบและถอดถอนทวงอำนาจคืนได้ (เชาวนะ ไตรมาศ 2542 : 6) ประชาชนจะต้องเลือกตัวแทนของตนโดยผ่านระบบการเลือกตั้ง ถือเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งหมายถึงกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและรัฐบาลเป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องและสนับสนุนให้มีการจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองและการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ (กระมล ทองธรรมชาติและคณะ 2531:1)

ตามประวัติศาสตร์การเมืองไทย ประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั่วไป รวม 20 ครั้ง เลือกตั้ง ส.ส. 19 ครั้ง ส.ว. 1 ครั้ง ไม่รวมการเลือกตั้งซ่อมและการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อม โดยได้กำหนดเอาประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งต่อจำนวน ส.ส. 1 คน มีทั้งวิธีรวมเขตจังหวัดและแบ่งเขตจังหวัด ตามที่ได้กำหนดไว้ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ปรากฏว่าการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง มีการทุจริต มีการใช้เงินเป็นจำนวนมาก และเปลี่ยนแปลงวิธีการอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อสิทธิขายเสียง จนถูกสถาปนาขึ้นเป็นสถาบันและวัฒนธรรมทางการเมืองประเภทหนึ่งไปแล้ว การซื้อสิทธิขายเสียงได้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองที่ได้รับการยอมรับและผนึกแน่นอยู่ในวิธีคิด และวิถีชีวิต ของคนในสังคม ดังนั้นเมื่อพูดถึงการเลือกตั้งก็มักจะคิดถึงการซื้อ-ขายเสียงควบคู่กันไปเสมอ (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต 2537:11) การใช้เงินซื้อเสียงจึงเป็นประเด็นสำคัญในแง่การพัฒนาระบบประชาธิปไตยเพราะความชอบธรรมของระบบการเมืองแบบ

เปิดโดยการเลือกตั้งมีเงื่อนไขสำคัญคือ ต้องดำเนินไปตามครรลองพอสมควร ถ้าการซื้อเสียงมีดาษดื่นก็ทำให้การอ้างว่ามีความชอบธรรมเพราะมาจากการเลือกตั้งหมดลง (ลิขิต ธีรเวคิน 2535:240)

จากการทุจริตในการเลือกตั้งทำให้ตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลไม่มีคุณภาพ ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารปกครองประเทศ ส่วนผู้ที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถแต่ไม่ได้ทำการทุจริตในการเลือกตั้ง ได้รับเลือกเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงมีจำนวนน้อย ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นทางการเมือง ในระบบราชการ เล่นพรรคเล่นพวก ฯลฯ เกิดผลเสียต่อการปกครองประเทศโดยส่วนรวม

การเลือกตั้งจะต้องมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการโน้มน้าวชักจูง ข่มขู่บังคับ หรือระดมให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

ในปัจจุบันผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนได้ใช้กลวิธีต่างๆเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งโดยไม่คำนึงถึงหลักการของการเลือกตั้งและอุดมการณ์ทางการเมืองแต่ยังมีผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนที่ได้รับการเลือกตั้งโดยมิได้กระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครประเภทหลังนี้จะมีฐานคะแนนนิยมหรือฐานคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้ง

ไม่ว่าจะเป็นผู้สมัครประเภทใดก็ตามจำเป็นที่จะต้องมีฐานคะแนนเสียง ดังนั้นกลุ่มมวลชนต่างๆในเขตเลือกตั้งจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องการให้เป็นฐานคะแนนเสียงให้กับตน กลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มพัฒนาสตรีก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นเป้าหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากมีสมาชิกกลุ่มเป็นจำนวนมากในบรรดาสมาชิกเหล่านี้โดยส่วนมากล้วนแต่เป็นผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านมีโครงสร้างของกลุ่มที่แน่นอน มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการและมีการพัฒนากลุ่มมายาวนาน

ตามประวัติความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกิดผลจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวกำกับในการเร่งรัดพัฒนาประเทศ ทำให้รายได้ของประเทศต่อปีเพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย แต่การกระจายรายได้ระหว่างภาคยังแตกต่างกันอยู่มาก ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆอย่างมาก ทั้งนี้เพราะแผนพัฒนาที่เป็นมาจะมุ่งเน้นในการเพิ่มรายได้มากกว่าการกระจายรายได้และบริการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม จึงทำให้คนส่วนใหญ่ประสบความยากลำบากในภาวะการครองชีพ รัฐได้นำเอา หลักและวิธีการพัฒนาชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และระดมทรัพยากรธรรมชาติและความร่วมมือของประชาชน ในโครงการพัฒนาทุกๆด้าน ส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่รัฐเน้นคือ การพัฒนาอาชีพซึ่งต้องใช้แรงงานทั้งชายและหญิงซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพทางโครงสร้างของสังคมชนบทไทยนับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาจะเห็นได้ว่าชายเป็นผู้มีบทบาทในทุกๆด้าน แต่สตรีจะมีบทบาทจำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมในบ้านเรือน โดยเฉพาะการให้กำเนิดเด็กและอบรมเลี้ยงดูเท่านั้น บทบาทด้านอื่นๆทางสังคมและเศรฐกิจสตรีไม่มีโอกาส ดังนั้นเมื่อรัฐมีนโยบาย

เน้นการพัฒนาอาชีพหมายถึงแรงงานสตรีที่ต้องเข้ามามีบทบาทร่วมนอกจากกิจกรรมในครัวเรือน สตรีเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจ สังคมและทางการเมืองที่สตรีจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยไม่ทางตรงก็ทางอ้อมการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีดังกล่าวนี้ถ้าพิจารณาจากสภาพรวมของสตรีไทยในอดีตจะพบว่าสตรีด้อยความรู้ทั้งทางอาชีพและความรู้ทั่วๆไป รวมทั้งค่านิยมทางสังคมก็ไม่นิยมให้สตรียุ่งเกี่ยวกับสังคมภายนอกโดยเฉพาะทางการเมือง(ปพาณี ฐิติวัฒนา 2535:308-309)

ดังนั้นกลุ่มพัฒนาสตรีจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีในชนบท และพัฒนาศักยภาพสตรีในทุกๆด้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้สตรียังมีจำนวนประมาณกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศและโดยทั่วไปตามสถิติแล้วจะมีอายุขัยสูงกว่าบุรุษ ซึ่งจะทำให้สตรีที่สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย ทรัพยากรมนุษย์ที่มีจำนวนมากนี้น่าจะได้รับการพิจารณาให้เป็นทั้งเป้าหมายในการได้รับการพัฒนาและเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ ประเทศไทยไม่สามารถจะพัฒนาตามเป้าหมายได้ถ้าขาดความร่วมมือจากสตรี ในฐานะที่เป็นมารดา ภรรยา กำลังแรงงาน และในฐานะประชาชน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศโดยส่วนรวม (สายสุรี จุติกุล 2537:1-2)

ภาครัฐจึงได้มีนโยบายพัฒนาสตรีโดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินงานพัฒนาสตรีตั้งแต่ พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา โดยเน้นการส่งเสริมศักยภาพของสตรีเพิ่มพูนรายได้แก่สตรีในชนบทเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาสตรีของกรมการพัฒนาชุมชนตามลำดับระยะเวลาของแผนดังนี้

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2505-2509) ในช่วงนี้สภาพทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวทางด้านผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 8 ต่อปี อัตราการจ้างงาน 2.1 ล้านคน สตรีออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้นในขณะที่สตรีมีการศึกษาน้อย ไม่มีประสบการณ์ เป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างกรมการพัฒนาชุมชนซึ่งดำเนินงานด้านการพัฒนาอาชีพจึงเน้นในสิ่งที่ใกล้ตัวในเรื่องเรื่องคหกรรมศาสตร์ขั้นพื้นฐานทั่วๆไป เป็นการใช้เวลาว่างหลังจากการประกอบอาชีพหลัก เพื่อให้นำความรู้ไปพัฒนาศักยภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

ระยะที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 7.5 ประชาชนในชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 3,063 บาท ในช่วงระยะที่ 1 มาเป็น 3,835 บาทต่อคนต่อปี ในระยะที่ 2 อัตราการจ้างงานสูงขึ้นร้อยละ 3.2 ล้านคนมีการเคลื่อนย้ายแรงงานสูง บทบาทของกรมการพัฒนาชุมชนในช่วงนี้ป้องกันการอพยพแรงงานโดยการรวมกลุ่มสตรี เน้นให้สตรีรวมกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำ ฝึกอบรมด้านอาชีพแก่สตรีและเยาวชน รวมทั้งการขยายผลให้แพร่หลายในกลุ่มสตรีด้วยกัน

การพัฒนาสตรีทั้ง 2 ระยะมีนโยบายชัดเจน 3 ประการคือ

1. พัฒนาความสามารถในการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว

2 เน้นให้สตรีรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

3. ให้การเรียนรู้และกระตุ้นให้สตรีทำงานเป็นกลุ่มและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของสตรี

ระยะที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) ในช่วงนี้เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจ เกิดภาวะเงินเฟ้อ การลงทุนซบเซา รายได้ประชาชนในชนบทต่ำ อัตราการว่างงานจาก 30,000 คน เป็น 1,400,000 คน การพัฒนาสตรีเป็นระยะต่อเนื่องจากแผนที่ 1-2 โดยสอดแทรกความรู้การวางแผนครอบครัวและฝึกวิชาชีพระยะสั้นในกลุ่มที่จัดตั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับปีสตรีสากล ปี 2518 ตามที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น ภาครัฐได้เริ่มสนใจสถานภาพของสตรีมากขึ้นมีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาสตรีของรัฐบาลได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง

การพัฒนาสตรีในระยะที่ 3 นอกเหนือจากกรมการพัฒนาชุมชนซึ่งรับหน้าที่โดยตรงตั้งแต่ในระยะที่ 1-2 แล้วผลจากสาเหตุดังกล่าวการดำเนินงานด้านการพัฒนาสตรีจึงขยายขอบเขตออกไป กล่าวคือ มีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมมือในการพัฒนาสตรีได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการได้รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี โดยติดต่อประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการและองค์การที่ไม่ใช่ราชการต่างๆ นอกจากนี้ยังมีกรมส่งเสริมการเกษตร กรมประชาสงเคราะห์ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์และสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย โดยทำงานประสานกันทั้งรัฐบาลและเอกชน

ระยะที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ในช่วงนี้รัฐบาลเน้นการฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจ ขยายการผลิตการส่งออก การกระจายรายได้และการมีงานทำในส่วนภูมิภาค การพัฒนาสตรีเป็นการสืบต่อจากปีสตรีสากลให้มีการกระตุ้นและเร่งเร้าให้ประเทศต่างๆทั่วโลกให้ความสนใจ ยอมรับ และเห็นความสำคัญในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนให้สตรีในชนบทเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ ริเริ่มการจัดตั้งองค์กรสตรีตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับจังหวัด มีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีในระดับหมู่บ้าน(กพสม.)และคณะกรรมการพัฒนาสตรีในระดับตำบล(กพสต.) รวมทั้งสนับสนุนการการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การตลาดและบริหารชุมชน ในช่วงนี้สตรีเริ่มมีความสามารถและมีบทบาทในการพัฒนาเพิ่มขึ้น (ประวิทย์ เพชรมี 2538:5-6)

การพัฒนาในระยะที่ 4 มีเป้าหมายคือ

1. ส่งเสริมสตรีด้านการศึกษา เน้นการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษานอกระบบ

2. ส่งเสริมสตรีด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ โดยให้สิทธิเท่าเทียมกับบุรุษและการคุ้มครองแรงงานสตรี

3. ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อสตรี เช่น การเพิ่มโทษและปราบผู้ล่อลวงสตรี (สรุปจาก ปพาณี ฐิติวัฒนา 2535:309-315)

ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญการพัฒนาชนบท โดยกำหนดจะพัฒนาในพื้นที่ 39 จังหวัดยากจนและขยายไปทั่วประเทศในปี 2527 ตลอดจนได้กำหนดให้สตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษในการพัฒนาสังคม กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้เน้นการแก้ไขปัญหาของสตรีในเรื่องการจ้างงาน การศึกษา สุขภาพอนามัยและโภชนาการ สังคมและการเมือง และได้เสนอแนวทางในการแก้ไขโดยการให้การศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ การให้บริการสุขภาพฟรี และการส่งเสริมการมีบทบาททางการเมือง(สรุปจาก ดำรงค์ องคะเส 2540:20-21) แผนนโยบายและเป้าหมายพัฒนาสตรีจะเปลี่ยนไปตามสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งปรากฏจากการศึกษาสำรวจและประเมินผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้สนองตอบและสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีควบคู่ไปกับการจัดตั้งองค์กรและพัฒนาการจัดตั้งองค์กรสตรี เพื่อให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกลไกของการพัฒนาประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย อ้างใน สุรพล กาญจนจิตราและคณะ 2530:5-6)

ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ในช่วงนี้เศรษฐกิจขยายตัวร้อยละ 8.5 ประชาชนในชนบทระดมเงินออมร้อยละ 24.9 ของผลผลิต องค์กรเอกชนมีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น จึงมีความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย กรมการพัฒนาชุมชนจึงเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต แก้ไขปัญหาการใช้แรงงานหญิงและเด็กตลอดจนสนับสนุนให้สตรีรู้จักมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น บทบาทของกรมการพัฒนาชุมชนในช่วงนี้เน้นการมีส่วนร่วมของสตรี สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรสตรีในระดับต่างๆให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง

ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครัวเรือนที่มีรายได้น้อยการกระจายรายได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทโดยเน้นในเรื่องการกินดีอยู่ดีมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งและพัฒนาคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) และกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) ให้ครบในปี 2537 และจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.) และพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.) ให้ครบในปี 2538 ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสตรีดังกล่าวเป็นแกนนำพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ประวิทย์ เพชรมี 2537:7)

นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ.2525-2544) ได้ระบุแนวทางพัฒนาสตรีในด้านสุขภาพอนามัยจากการให้ความรู้และการบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ด้านการศึกษาโดยส่งเสริมการศึกษาภาคบังคับการศึกษาเบ็ดเสร็จและการอาชีวศึกษา ด้านการจ้างงานเปิด

โอกาสให้มีความเท่าเทียมกันในการจ้างงาน ด้านการบริหารส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในการบริหารงานในระดับท้องถิ่น ระดับสูง และระดับชาติ ด้านการเมืองสนับสนุนให้สตรีสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในพรรคการเมืองต่างๆ ด้านกฎหมายมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบปฏิบัติต่างๆเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ (สุธีรา ทอมสันและคณะ อ้างใน ดำรง องคะเส 2540:21)

การพัฒนาสตรีในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์และนโยบายหลักในการพัฒนาสตรี ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาสตรีทั้งทางด้านกาย สติปัญญา ความฉนัด สังคมและจิตใจ โดยเพิ่มโอกาสในการรับบริการเศรษฐกิจและสังคมต่างๆอันจะนำไปสู่ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ การยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนในการกำหนดทิศทางของสังคมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาคโดยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย เฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประกอบอาชีพและกลุ่มด้อยโอกาส

3. เพื่อให้สตรีได้รับการคุ้มครองทุกด้าน ในฐานะมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รวมทั้งในสภาพการทำงาน และสภาพการเป็นมารดา

4. เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองรวมทั้งการพัฒนาสันติสุขในครอบครัว ชุมชน ประเทศและประชาคมนานาชาติ

นโยบายหลักในการพัฒนาสตรี

1. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ ความฉนัด สังคมและจริยธรรม ทั้งโดยหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาจนถึงลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

3. ส่งเสริมให้สตรีมีความรับผิดชอบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษในการกำหนดทิศทางของสังคม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการพัฒนาทุกๆด้านของประเทศ อันรวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สื่อมวลชนและครอบครัว

4.ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบและในทุกกิจกรรม และให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย

5.ให้ความคุ้มครองแก่สตรีในวัยและสภาพต่างๆและขจัดการเอารัดเอาเปรียบและทำร้ายทารุณสตรี

6.พัฒนาสังคมให้มีค่านิยมและเจตคติในการยอมรับกำลังความคิด กำลังแรงงาน การมีส่วนร่วมของสตรีและคุณค่าของสตรี(ดวงสุดา เมืองวงศ์ 2540:14-15)

ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้กลุ่มพัฒนาสตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน ได้มีการจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด

ในปี 2539 มีการจัดตั้งองค์กรสตรีทั่วประเทศ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน (กพสม.) จำนวน 62,880 คณะ 506,189 คน
2. คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล (กพสต.) จำนวน 7,073 คณะ 112,126 คน
3. คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับอำเภอ (กพสอ.) จำนวน 830 คณะ 8,267 คน
4. คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับจังหวัด (กพสจ.) จำนวน 75 คณะ 2,658 คน

(ที่มา:กองพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ณ วันที่ 16 กรกฎาคม 2539 อ้างใน ดวงสุดา เมืองวงษ์ 2540:3)

กรมการพัฒนาชุมชนได้กระตุ้นให้มีการจัดตั้งองค์กรสตรีในระดับภูมิภาคอย่างต่อเนื่องและพัฒนาองค์กรสตรีเหล่านั้นให้สามารถดำเนินกิจกรรมมาโดยตลอดมีการกำหนดบทบาทและโครงสร้างการดำเนินงานให้ประสานสอดคล้องเป็นเครือข่ายกันอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน อำเภอและจังหวัด กลุ่มแม่บ้านมีบทบาทมากขึ้นในสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททางด้านการเมืองของสตรี สุธีรา ทอมสัน (2537:11)ได้กล่าวว่า สำหรับบทบาทผู้หญิงในทางการเมืองนั้นหากพิจารณาโดยละเอียดแล้ว อาจกล่าวได้ว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายลักษณะด้วยกัน ผู้หญิงเป็นตัวจักรสำคัญในการรณรงค์หาเสียงทั้งในฐานะผู้จัดการและผู้ช่วยดำเนินงาน ส่วนภิญโญ ตันพิทยคุปต์ (2538:1) กล่าวว่า ผู้หญิงที่สนใจการเมืองและมีพฤติกรรมเป็นหัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีอยู่มิใช่น้อย แต่มักไม่เป็นที่รับรู้อย่างกว้างขวางเท่าหัวคะแนนชาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีที่มีแนวโน้มมากขึ้นนี้มีผลดีต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ถ้าจะพิจารณาถึงกลุ่มสตรีที่ได้รับการจัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ต้องการส่งเสริมศักยภาพในทุกๆด้าน บทบาทของกลุ่มสตรีจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ บทบาทในการมีส่วนร่วมในงานสังคมต่างๆในชุมชน จนทำให้กลุ่มสตรีได้รับการยอมรับว่ามีส่วนสำคัญต่อชุมชนเพิ่มมากขึ้น ในด้านบทบาททางการเมืองถึงแม้ว่าสตรีมีการตื่นตัวมากขึ้นแต่ยังไม่ปรากฏแน่ชัดว่ากลุ่มสตรีมีบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามอุดมการณ์ในระบบการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยที่ชัดเจน เป็นที่ทราบกันว่าในระยะ 5-6 ปีมานี้ ประเทศไทยประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจมีการชุมนุมประท้วงจากเกษตรกรหลายครั้งเนื่องจากราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ หรือการชุมนุมประท้วงจากการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อชุมชนในท้องถิ่น จะเป็นที่สังเกตว่านอกจากจะมีเพศชายแล้วยังมีเพศหญิงอยู่จำนวนไม่น้อย หรือในบางครั้งการชุมนุมคัดค้านหรือการชุมนุมสนับสนุนที่เรียกกันว่าม๊อบชนม๊อบ ก็มีบทบาทของสตรีอยู่มากใช่ว่าจะเป็นบทบาทของเพศชายอยู่เพียงฝ่ายเดียว

เหมือนในอดีต กลุ่มพัฒนาสตรีหรือกลุ่มแม่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่มีความเหนียวแน่น สามารถที่จะระดมการรวมกลุ่มได้ง่ายกอรปกับผู้มีอำนาจในกลุ่มมักจะเป็นภรรยาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือข้าราชการ การขอความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มที่จะแสดงออกทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งจึงทำได้ง่าย มีส่วนต่อการแสดงบทบาทในด้านนี้

การที่กลุ่มแม่บ้านมีการพัฒนากลุ่มจากอดีตโดยเริ่มจากการเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มทางสังคม จนกลายมาเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไม่โดยตรงก็โดยอ้อม โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่สมาชิกของกลุ่มอยู่ในวัยทำงาน มีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง ผลจากการรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดความไกล้ชิดพึ่งพาอาศัยกัน มีโครงสร้างของกลุ่มที่เป็นระบบทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องการเป็นฐานคะแนนเสียงไม่ว่าจะใช้วิธีแบบเปิดเผยหรือไม่เปิดเผย ที่สำคัญการเลือกตั้งในประเทศไทยมักจะมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอยู่เสมอ การแสดงออกทางพฤติกรรมของหัวคะแนนมีระบบการซื้อเสียงโดยใช้นักการเมืองท้องถิ่นกลุ่ม สจ. และ สท. เชื่อมต่อฐานคะแนนรอบนอกที่เป็นกลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งพัฒนาเป็นระบบหัวคะแนนอาชีพ ซึ่งทำงานโดยอิสระมีความสัมพันธ์กับผู้สมัครในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันเป็นสำคัญ มีการขยายโครงข่ายการซื้อ-ขายเสียงให้กว้างขวางมากขึ้น(พงษ์สนิท คุณนะลา 2536:36)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาการยอมรับของชุมชนในบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ว่าได้รับการยอมรับมากน้อยเพียงไร ในฐานะที่กลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของเป็นกลุ่มผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ใหญ่กลุ่มหนึ่งในชุมชนและเป็นที่รับรู้ได้ทั่วไปว่ากลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของมีบทบาทมากในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพและด้านสังคม ซึ่งหากการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนมีมากกลุ่มแม่บ้านสามารถที่จะสร้างอำนาจต่อรองเพื่อจัดสรรทรัพยากรจากนักการเมืองได้ และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่างๆของกลุ่มแม่บ้านที่เอื้อต่อการเป็นฐานคะแนนเสียงว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง

1.2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1) ประวัติ

อำเภอเชียงของ เดยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยกรุงหิรัญนครเงินยาง (เชียงแสน) เดิมชื่อ "เมืองขรราช" ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น "เมืองเชียงของ" ขึ้นการปกครองกับเมืองนันทบุรี (น่าน) โดยผู้ครองนครน่าน ได้แต่งตั้งให้เจ้าอริยะวงศ์เป็นเจ้าเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1805 และมีผู้ครองเมืองเชียงของสืบต่อกันมา จนถึงเจ้าเมืองคนสุดท้ายคือ พระยาจิตวงษ์วรยศรังศี ในปี พ.ศ. 2453 (ร.ศ. 129) และ

อำเภอเชียงของได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นกับจังหวัดเชียงราย โดยแต่งตั้งพระยาจิตวงษ์วรยศรังษี เป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2457

2) สภาพทางภูมิศาสตร์

2.1 ที่ตั้ง

อำเภอเชียงของ เป็นอำเภอชายแดนตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงราย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต ระยะทางยาวประมาณ 42 กิโลเมตร

อาคารที่ว่าการอำเภอเชียงของ อยู่เลขที่ 122 หมู่ที่ 12 (บ้านเวียงดอนชัย) ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ โดยมีทางหลวงหมายเลข 1020 (สายเทิง-เชียงของ) เป็นเส้นทางคมนาคมหลัก ผ่านหน้าที่ว่าการอำเภอ ห่างจากจังหวัดเชียงรายประมาณ 100 กม. (ระยะใกล้ที่สุด) และห่างจากกรุงเทพมหานคร 950 กม. (ระยะทางใกล้ที่สุด)

2.2 พื้นที่

อำเภอเชียงของ มีพื้นที่ประมาณ 836.90 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 523,062.5 ไร่

2.3 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ด้านเมืองห้วยทราย (ตอนบน) แขวงบ่อแก้ว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต และติดต่อกับอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาลและตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย ตำบลปงน้อย กิ่งอำเภอดอยหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2.4 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเชียงของ มีภูมิประเทศเป็นภูเขาทางตอนเหนือ ทางตะวันออกและทางตะวันตก โดยมีพื้นที่ราบลุ่มตรงกลาง ที่ราบเชิงเขาและที่ราบริมฝั่งแม่น้ำโขง แม่น้ำอิง พื้นที่เต็มไปด้วยป่าไม้และภูเขาสูงล้อมรอบมีความสูงจากระดับน้ำทะเล โดยเฉลี่ยประมาณ 1,000 ฟุต

2.5 สภาพดินฟ้าอากาศ

ฤดูร้อน อากาศร้อน อุณหภูมิสูงสุด 38 องศาเซลเซียส มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ปริมาณน้ำฝนสูงสุดประมาณ 168 มม. และอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 5 องศาเซลเซียส

2.6 ลำน้ำ แม่น้ำสำคัญ

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำที่เป็นเส้นกั้นอาณาเขตระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไหลผ่านอำเภอเชียงของ ตั้งแต่บ้านหาดบ้าย หมู่ที่ 1 ตำบลริมน้ำโขง จนถึงบ้านปากอิง หมู่ที่ 2 ตำบล ศรีดอนชัย ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร

แม่น้ำอิง เป็นแม่น้ำที่มีต้นน้ำที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ไหลผ่านอำเภอเชียงของในเขตท้องที่ ตำบลห้วยซ้อ ตำบลบุญเรือง ตำบลครึ่ง ตำบลศรีดอนเขต ตำบลสถาน และไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านปากอิง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีดอนชัย ระยะทางยาวประมาณ 5 กิโลเมตร

2.7 ทรัพยากรธรรมชาติ

พื้นที่ป่าไม้ ประมาณร้อยละ 61 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ประมาณ 510 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 318,750 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้กระยาเลย

แร่ธาตุ มีการสำรวจพบแร่หลายชนิด เช่น ดินขาว หินสบู่ ฟลูออไรท์และไพโรฟิลไลท์ เป็นต้น ซึ่งมีกระจายอยู่เกือบทุกหมู่บ้านในเขตตำบลบุญเรือง นอกจากนี้กรมทรัพยากรธรณีได้มีการสำรวจพบแร่ทองคำในเขตท้องที่ตำบลห้วยซ้อ

3) ประชากร

อำเภอเชียงของ มีประชากร 68,257 คน แยกเป็นชาย 34,216 คน หญิง 34,041 คน จำนวน 19,069 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2543) ประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ เช่น ไทยพื้นเมืองเดิม ไทยลื้อ จีนฮ่อ และชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆเช่น ม้ง (แม้ว) เย้า ลาหู่ (มูเซอ) ขมุ เป็นต้น

4) การปกครอง

4.1 อำเภอเชียงของ แบ่งออกเป็น 7 ตำบล 81 หมู่บ้าน (ก.ค.2543) ได้แก่ ตำบลเวียงมี 13 หมู่บ้าน ตำบลสถานมี 13 หมู่บ้าน ตำบลศรีดอนชัย มี 14 หมู่บ้าน ตำบลครึ่งมี 9 หมู่บ้าน ตำบลห้วยซ้อมี 16 หมู่บ้าน ตำบลบุญเรืองมี 10 หมู่บ้าน ตำบลริมโขงมี 6 หมู่บ้าน มีหมู่บ้านจัดตั้งในรูปแบบพิเศษ ดังนี้

หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) จำนวน 24 หมู่บ้าน

หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-ลาว (ปชด.) จำนวน 4 หมู่บ้าน

4.2 ส่วนท้องถิ่น

เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 12 เต็มพื้นที่และหมู่ที่ 3 หม่ที่ 8 ตำบลเวียงบางส่วน ตำบลเวียงปีงบประมาณ 2542 มีรายได้ 4,739,410.58 บาท

เทศบาลตำบลบุญเรือง มีพื้นที่ครอบคลุมตำบลบุญเรือง หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 เต็มพื้นที่ นอกนั้นมีพื้นที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้านเป็นบางส่วน ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้ 4,231,761.76 บาท

องค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่ง สภาตำบล 1 แห่ง คือ

องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	2,890,398.38	บาท
องค์การบริหารส่วนตำบลสถาน	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	2,691,944.92	บาท
องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดอนชัย	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	2,348,220.96	บาท
องค์การบริหารส่วนตำบลครึ่ง	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	2,000,810.00	บาท
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยซ้อ	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	3,182,875.00	บาท
องค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	892,826.21	บาท
สภาตำบลบุญเรือง	ปีงบประมาณ 2542 มีรายได้	335,461.13	บาท

5) การคมนาคม

อำเภอเชียงของ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดเชียงราย 4 เส้นทางคือ

- เส้นทางหลวง หมายเลขที่ 1020 จากจังหวัดเชียงราย ถึงอำเภอเทิง ระยะทาง 64 กิโลเมตร และจากอำเภอเชียงของ ตามทางหลวงหมายเลขที่ 1020 ระยะทางอีก 73 กิโลเมตร รวมระยะทาง ทั้งสิ้น 137 กิโลเมตร

- เส้นทางหลวงสายพหลโยธิน จากจังหวัดเชียงรายผ่านอำเภอแม่จันถึงอำเภอเชียงแสน ระยะทาง 60 กิโลเมตร และจากอำเภอเชียงแสนถึงอำเภอเชียงของ ตามทางหลวงหมายเลขที่ 1129 ระยะทาง 55 กิโลเมตร รวมระยะทาง 115 กิโลเมตร หรือจากอำเภอแม่จัน ถึงบ้านกิ่วพร้าว เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงหมายเลข 1098 ผ่านกิ่งอำเภอดอยหลวง ถึงบ้านแก่น เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 1174 ถึงบ้านสถานเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลขที่ 1020 ถึงอำเภอเชียงของ ระยะทางรวม 118 กิโลเมตร

- เส้นทางหมายเลขที่ 1020 จากจังหวัดเชียงราย ถึงบ้านหัวดอยเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 1152 ถึงพญาเม็งรายและจากอำเภอพญาเม็งราย ถึงบ้านต้าเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลขที่ 1020 ระยะทาง 67 กิโลเมตร ถึงอำเภอเชียงของรวมระยะทาง 114 กิโลเมตร หรือจากอำเภอพญาเม็งรายเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลขที่ 1174 ผ่านบ้านแก่นถึงบ้านสถานแล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลขที่ 1020 ถึงอำเภอเชียงของ รวมระยะทาง 105 กิโลเมตร

- เส้นทางหลวงหมายเลขที่ 1173 จากจังหวัดเชียงราย ผ่านอำเภอเวียงชัยถึงบ้านแม่บงเลี้ยวขวาไปตามเส้นทาง 1098 ผ่านกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้งและเขตกิ่งอำเภอดอยหลวง ถึงบ้านแก่นเลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทาง 1174 ถึงบ้านสถานเลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทาง 1020 ถึงอำเภอเชียงของ รวมระยะทาง 98 กิโลเมตร

6) การศึกษา

6.1 ระดับมัธยมศึกษา มี 3 แห่ง

โรงเรียนเชียงของวิทยาคม มีห้องเรียน 29 ห้อง นักเรียน 1,212 คน ครู 50 คน ภารโรง 9 คน

โรงเรียนบุญเรืองวิทยาคม มีห้องเรียน 18 ห้อง นักเรียน 638 คน ครู 37 คน

โรงเรียนห้วยซ้อวิทยาคม มีนักเรียน 784 คน ครู 32 คน

6.2 ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนสังกัด สปช. จำนวน 33 แห่ง นักเรียน 8,198 คน ห้องเรียน 325 คน ครู 398 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 8 แห่ง มีนักเรียนที่เรียนในระดับมัธยม 536 คน จำนวน 20 ห้องเรียน

6.3 โรงเรียนเอกชนและ ตชด.

โรงเรียนเอกชน (ระดับอนุบาล) 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลลูกรัก มีนักเรียน 270 คน ครู 13 คน

โรงเรียนตำรวจตระเวณชายแดน (ตชด.) ระดับประถมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียน ตชด. บ้านกิ่วกาญจน์ มีนักเรียน 193 คน ครู ตชด. 3 คน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) มี 1 แห่ง นักเรียน 441 คน ครู 11 คน

- ระดับประถมศึกษา 75 คน
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 219 คน
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 147 คน

7) ศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ อีกจำนวนร้อยละ 5 นักถือศาสนาคริสต์ อิสลามและอื่นๆ มีศาสนสถาน ดังนี้

- วัด (ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา) จำนวน 39 แห่ง
- สำนักสงฆ์ จำนวน 2 แห่ง
- วัดร้าง จำนวน 7 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ จำนวน 3 แห่ง

8) การสาธารณสุข

มีโรงพยาบาลขนาด 90 เตียงจำนวน 1 แห่ง คือโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงของ สถานีอนามัยตำบล หมู่บ้านอีก 17 แห่ง และหน่วยควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงที่ 6 อำเภอเชียงของอีก 1 แห่ง

9) การสาธารณูปโภค

9.1 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 1 แห่ง

9.2 การประชาส่วนภูมิภาค 1 แห่ง

9.3 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง

9.4 ชุมสายโทรศัพท์

10) การประกอบอาชีพ การค้า ธุรกิจและการท่องเที่ยว

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เพาะปลูกเป็นหลัก มีการปศุสัตว์เล็กน้อย อาชีพรับจ้างและทำธุรกิจเป็นส่วนน้อย

10.1 ด้านเกษตรกรรม

พื้นที่การเกษตรทั้งหมด	523,061	ไร่
ทำนา	121,115	ไร่
ทำไร่	41,892	ไร่
ทำสวนผลไม้ พืชผัก	6,708	ไร่
อื่นๆ เช่น ไม้ดอก ไม้ประดับ	45	ไร่

10.2 การปศุสัตว์ เพื่อการใช้งานและบริโภค (ข้อมูลปี 2542)

โค แยกเป็น	โคเนื้อ 3,751	ตัว	โคนม	-	ตัว
กระบือ	169	ตัว			
สุกร	4,731	ตัว			
เป็ด	5,418	ตัว	เป็ดเทศ	3,976	ตัว
ห่าน	96	ตัว			
ไก่งวง	76	ตัว			
นกกระทา	1,500	ตัว			
ไก่ แยกเป็น	ไก่ไข่		2,772		ตัว
	ไก่เนื้อ		3,702		ตัว
	ไก่พันธุ์พื้นเมือง		149,374		ตัว

10.3 การประมง

เลี้ยงปลา 926 ราย จำนวน 960 บ่อ พื้นที่ 480.50 ไร่

ทำการประมงในแม่น้ำโขง 69 ราย (จับปลาบึก 40 ราย)

10.4 แหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรและการทำประมง ประกอบด้วยแม่น้ำโขง แม่น้ำอิง อ่างเก็บน้ำ 10 แห่ง หนองน้ำ 35 แห่ง ฝายขนาดเล็ก 35 แห่ง ขนาดใหญ่ 5 แห่ง

10.5 การค้าและธุรกิจ

อำเภอเชียงของ ได้ถูกประกาศเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวร บริเวณท่าเรือบั๊ค หมู่ที่ 1 บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2532 เพื่อทำการติดต่อค้าขาย ธุรกิจ และการท่องเที่ยว กับท่าด่านเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

10.5.1 การเดินทางเข้า-ออก ณ จุดผ่านแดน ปี 2541

คนเดินทางเข้าใช้หนังสือเดินทาง

คนไทย	2,099	คน
คนต่างประเทศ	14,514	คน

คนเดินทางเข้าใช้บัตรผ่านแดน (Border pass)

คนไทย	9,137	คน
คนต่างประเทศ	10,376	คน

คนเดินทางออกใช้หนังสือเดินทาง

คนไทย	2,463	คน
คนต่างประเทศ	24,632	คน

คนเดินทางออกใช้บัตรผ่านแดน (Border pass)

คนไทย	9,137	คน
คนต่างประเทศ	10,376	คน
ยานพาหนะ (เรือ) เข้า-ออก	-	ลำ
ยานพาหนะ (รถยนต์) เข้า-ออก	-	คัน

10.5.2 การนำเข้า-ส่งออกสินค้า ณ. จุดผ่านแดน ปี 2540

มูลค่าสินค้านำเข้า	85,784,853.64	บาท
มูลค่าสินค้านำออก	447,796,685.41	บาท

10.6 ธนาคาร 6 แห่ง ได้แก่

ธนาคารออมสิน

ธนาคารทหารไทย

ธนาคารกสิกรไทย

ธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

10.7 โรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ 8 แห่ง ได้แก่

โรงแรมปลาบึกรีสอร์ท

โรงแรมเชียงของโฮเต็ล

โรงแรมพักบ้านเพื่อน

เชียงของรีสอร์ท

ตำมิละเกสต์เฮ้าส์

เรือนไทโสภาพรรณ

ชมโขงเกสต์เฮ้าส์

เรือนทิพย์เกสต์เฮ้าส์

10.8 สถานที่ท่องเที่ยว

-แหล่งเพาะพันธุ์ปลาบึก ตั้งอยู่บ้านหาดไคร้ หมู่ที่ 7 ตำบลเวียง เป็นแหล่งจับและเพาะพันธุ์ปลาบึก ฤดูกาลจับอยู่ในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคมของทุกปี ในแต่ละปีมีการผสมเทียมปลาบึกและนำลูกปลาปล่อยตามแหล่งน้ำสาธารณะต่างๆทั่วประเทศ

-ท่าเรือบั๊ค มีจำนวน 2 ท่า ตั้งอยู่บ้านหัวเวียง หมู่ที่ 2 ตำบลเวียง เป็นจุดผ่านแดนระหว่างไทย-ลาว มองเห็นทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำโขง และเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว

-จุดชมวิวห้วยทรายมาน ตั้งอยู่บ้านเมืองกาญจน์ หมู่ที่ 2 ตำบลริมโขง ริมเส้นทางหลวงหมายเลข 1129 (ถนนสายเชียงแสน-เชียงของ) ชมภาพทิวทัศน์ขุนเขาและแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นพรมแดนระหว่างไทย-ลาว ด้านอำเภอเชียงของ

-ศูนย์สตรีทอผ้าบ้านศรีดอนชัย ตั้งอยู่บ้านศรีดอนไชย หมู่ที่ 7 ตำบลศรีดอนชัย เยี่ยมชมการทอผ้าพื้นเมือง จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ และของที่ระลึกต่างๆ

11) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง

11.1 สถานีตำรวจภูธรอำเภอเชียงของ

11.2 สถานีตำรวจภูธรตำบลบุญเรือง

11.3 หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.)

11.4 หมวดตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 3262

11.5 กองร้อย อ.ส.ที่ 7 อำเภอเชียงของ

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงการยอมรับของสมาชิกในชุมชนต่อบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้าน

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆของกลุ่มแม่บ้านที่เอื้อต่อการเป็นฐานคะแนนเสียง

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

บทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกในชุมชน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้มุ่งที่จะศึกษาการยอมรับบทบาททางการเมืองในฐานะเป็นตัวกลางระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับสมาชิกในชุมชนของกลุ่มแม่บ้านในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

1.6 นิยามศัพท์

กลุ่มแม่บ้าน หมายถึง กลุ่มพัฒนาสตรีในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

สมาชิกในชุมชน หมายถึง ประชาชนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

การยอมรับ หมายถึง เห็นด้วย เห็นพ้องด้วยหรือความพึงพอใจต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มแม่บ้านและสมาชิกกลุ่ม

บทบาททางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มหรือบุคคลในการมีส่วนร่วมต่อการปกครองประเทศในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กลุ่มผู้สูงอายุ หมายถึง สมาชิกกลุ่มหนึ่งในชุมชนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการยอมรับของชุมชนต่อบทบาททางการเมืองของกลุ่มแม่บ้านและปัจจัยต่างๆของกลุ่มแม่บ้านที่เอื้อต่อการเป็นฐานคะแนนเสียง ตลอดจนผลจากการศึกษานำมาเป็นแนวทางปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย